

Nieuwsbrief mei 2026

Ten geleide

Door Jacob Poortstra redacteur

Het is mei. De broedvogeltellingen in de Onlanden zijn in volle gang. Veel tellers hebben er al 5 of 6 telrondes opzitten. De meeste broedvogels verblijven gedurende de winter in het Zuid-Europa en Afrika en komen vanaf ongeveer eind maart weer aan in hun broedgebied.

Voorbeelden van soorten die in het voorjaar terugkeren zijn blauwborst, rietzanger, kleine karekiet, grasmus, paapje, wielewaal, grauwe klauwier. De lijst is véél langer.

Er zijn ongeveer 40 vogeltellers v/m actief in de Onlanden. Zij tellen hun gebieden volgens de **BMP-A methode**. Lees verderop hoe dat in elkaar zit.

Wij delen met u de **ervaringen van een broedvogelteller (-telster)**. Wat maak je mee. Welk gevoel geeft het tellen jou. Hoe lang doe je dit al, waar tel je, wat drijft je om het te doen, wat is bij jou de meest speciale soort. Een persoonlijk verhaal, zoals wij allemaal ons eigen verhaal hebben.

In een brief aan het Waterschap Noorderzijlvest hebben wij gepleit voor invoering van **ecologisch beheer van kades, bermen en watergangen** volgens de methode Kleurkeur van de Vlinderstichting. Als er volgens die methode wordt gewerkt scheelt dat heel veel in de overleving van met name insecten en wordt de biodiversiteit vergroot.

Op internet vonden wij een publicatie van **Noorderland** waar we het niet mee eens waren. U leest het verderop.

De vrijwilligers die otters en bevers monitoren maken gebruik van nachtcamera's. Dit levert behalve veel informatie over de aanwezigheid van deze soorten ook prachtige bijvangsten op. In deze nieuwsbrief een heel aantal links naar **webcambeelden**.

Er is deze zomer naast natuur ook veel cultuur in de Onlanden te vinden. U leest op de website van Into Nature over voorstellingen onder de uitkijktoren en over een fietsroute langs kunstwerken, onder de naam **Haunted by Waters**.

Het kunstwerk voor insecten op de parkeerplaats bij de Uitzijktoren begint al vorm te krijgen.

Tot slot vindt u aan het eind van de nieuwsbrief weer een tweetal tips voor u als burger in het kader van onze gedachte van een **Schone Schil**.

Afbeelding 1 Het kunstwerk op de parkeerplaats bij de uitkijktoren is in ontwikkeling. Het is bedoeld om een goede leefomgeving voor insecten te maken en vergroot zo de biodiversiteit in de Onlanden. Foto: Jacob Poortstra

BMP-A methode

Door Jacob Poortstra

broedvogelteller

Broedvogeltellers in Nederland gebruiken voor een groot deel de BMP-A methode. De afkorting staat voor Broedvogel Monitoring Project Alle soorten. Deze methode is ontworpen door SOVON, dé onderzoeksorganisatie voor vogels in Nederland. Het is belangrijk dat de tellingen volgens een vast stramien worden uitgevoerd, om de betrouwbaarheid zo groot mogelijk te maken en om van de gegevens statistisch betrouwbare overzichten te kunnen maken.

Hoe werkt de BMP-A telmethode?

Elke telling begint voor of rond zonsopgang, omdat vogels dan het meest actief zijn. Het te tellen gebied wordt tussen de 7 en de 10 keer bezocht, met tussenpozen van 10 tot 14 dagen. Daarnaast wordt minimaal 1 keer een nachttelling gedaan. Deze nachttellingen zijn gericht op soorten die gedurende de nacht actief zijn, zoals porseleinhoen, waterral en roerdomp en die zich dan goed laten horen. Gedurende de telling

Afbeelding 2 Jonge veldleeuwerik in de Weeringsbroeken. Foto: Jacob Poortstra

worden alle vogels die broed-gerelateerd gedrag vertonen genoteerd in de tel-app of op een gebiedskaart. De waarnemingen in de app kun je thuis uploaden, de waarnemingen op de veldkaart worden door de teller thuis ingevoerd in het SOVON-systeem.

Per vogelsoort gelden er verschillende soorten gedrag als geldige waarnemingen en zijn er verschillende broedcodes. Daarnaast zijn er datumgrenzen. Hiermee worden 'valse' waarnemingen van vogels die nog op trek zijn voorkomen.

Datumgrenzen, normbezoeken en fusieafstand

geldige waarnemingen				normbezoeken			minimaal vereist			fusie-	
adult	paar	terr	nest	migrant	1	2	3	seizoen	datumg	datumgrens	afstand
.	.	X	X	JA	1-6	7-10	11+		1	15-4 t/m 5-7	200

Afbeelding 3 De telrichtlijn voor de rietzanger. Geldige waarnemingen zijn territorium-indicerend (zang) of een nestvondst. Er is minimaal 1 waarneming nodig en die is geldig als deze gedaan wordt tussen de datumgrenzen. Bron: SOVON

Zo is een zingende rietzanger al een geldige waarneming (geldig in de zin van 'duidend op broedgedrag'), omdat dit indicerend is voor een territorium. Hetzelfde geldt voor een hoepende roerdomp. Bij bijvoorbeeld een Kievit is het wat ingewikkelder. Hierbij heb je twee waarnemingen nodig. Zoals u in de afbeelding kunt zien zijn er meerdere geldige waarnemingen, heb je 2 waarnemingen nodig voor een territorium en zijn de datumgrenzen tussen 25 maart en 10 mei.

Afbeelding 4 Kievitsnest met 4 eieren. Foto: Jacob Poortstra

Wat dus tijdens het tellen heel belangrijk is dat je behalve de waarneming ook de broedcode noteert. Bij de rietzanger dus 'territorium-indicerend (want zingend)', bij de Kievit het gedrag dat je waarneemt, bijvoorbeeld 'baltsend paar'. Bij een nestvondst vermeld ik ook altijd het aantal eieren dat in het nest ligt. Zo zijn er per vogelsoort broedcodes gedefinieerd.

Broedvogelteller aan het woord

Door Nynke Benedictus

broedvogelteller

Graag deel ik met veel enthousiasme iets over mijn werk als broedvogelteller. Voor ik iets vertel over de Stenhorsten, het perceel waar ik tel, en de soorten vogels die ik hier zoal tegenkom, neem ik jullie graag eerst mee in een stukje persoonlijke geschiedenis, om uit te leggen hoe het broedvogeltellen op mijn pad kwam.

In het najaar van 2021 werd ik ziek. Na een COVID-19 infectie hield ik blijvende klachten: snel vermoeid zijn, overprikkeld raken, hoofdpijn, angst- en stemmingsklachten. Werken in mijn functie van GZ-psycholoog ging niet, en ook thuis had ik het zwaar. Hoewel ik er graag wilde zijn voor mijn man en drie dochters, kon ik de prikkels die daarmee samenhangen eigenlijk niet verdragen. Over Long COVID was nog niet veel bekend, dus hoe te herstellen van deze klachten moest ik zelf 'uitvogelen'.

Gaandeweg ontdekte ik dat rust en stilte hielpen, maar ik had er vooral ook veel baat bij als ik in de natuur kon zijn. Daar hield ik altijd al van, maar tijdens mijn ziekte en herstel verdiepte de verbinding met alles wat groeit, bloeit, zoemt, kwettert en simpelweg leeft. Dit heeft dan ook in belangrijke mate bijgedragen aan mijn herstel. Mede daardoor groeide in deze tijd mijn fascinatie, ontzag en liefde voor de natuur, en bovenal groeide mijn interesse in vogels.

Tegelijkertijd werden mijn ogen geopend voor hoe wij ons als mensen verhouden tot de natuur. Hoe wij neigen deze naar onze hand te zetten, te consumeren en daardoor uit te putten, in plaats van haar te respecteren en samen met de natuur op te trekken. De vraag rees: wat blijft er over van onze prachtige wereld wanneer wij zo door blijven gaan?

Om deze zorgen een plek te geven nam ik deel aan zogenaamde 'Klimaatgesprekken'. Centraal binnen deze gesprekken staan bewustwording van je voetafdruk, mogelijkheden deze te verkleinen en hoe tevens je *hand*afdruk te vergroten door bewustwording bij anderen te creëren. Deze gesprekken hebben ertoe bijgedragen dat ik tegenwoordig bewuster bezig ben met zaken als eten, wonen en reizen.

Ook groeide de behoefte om iets terug te doen voor de natuur. Dus toen ik op een bepaald moment gevraagd werd om broedvogels te tellen voor SOVON, hoefde ik niet lang na te denken. Ik was meteen razend enthousiast!

En zo startte ik in 2024 met tellen in de Stenhorsten. Want ik noemde het al, specifiek word ik blij van de vogels die altijd en overal te horen en/of te zien zijn. In 2021 kocht ik mijn eerste vogelgids en (goede) verrekijker, en nam deze prachtige fladderaars steeds vaker en

preciezer onder de loep. Er waren zoveel meer verschillende vogels dan ik ooit voor mogelijk had gehouden, en ik kan zo genieten als ik ze zie spelen, ruzie maken, zingen of jagen! 10 jaar geleden had ik nooit gedacht een 'thrill' te zullen ervaren bij het voor het eerst zien van een voor mij nieuwe soort zoals de geelgors, goudvink of zwarte specht. En nu kon ik bijdragen aan broedvogelonderzoek door iets te doen wat ik ook nog eens supertof vind om te doen!

Mijn telgebied, de Stenhorsten, is een klein natuurgebied ten noorden van Peize, in het westen grenzend aan het Peizerdiep. Het landschap is divers: afwisselend akkers, grasland, houtsingels, zandruggen en kleine stukken bos. Ook een voormalige meanderende zijtak van het Peizerdiep, de Bommelier, bevindt zich in dit gebied. In de 19^e eeuw konden schepen hier laden en lossen, maar tegenwoordig is het een nat deel met riet en wilgenstruweel. In dit natte deel van de Stenhorsten bloeien planten als de dotterbloem en waterviolier.

Afbeelding 7 Geelgors. Foto: Jacob Poortstra

Qua vogels komen er onder andere de gekraagde roodstaart, graspieper, fitis, tjiftjaf, tuinfluiter, roodborsttapuit en braamsluiper voor. In het bos vind je ook meer algemene soorten zoals de grote bonte specht, boomkruiper, koolmee, pimpelmees, roodborst, winterkoning en merel. Richting het Peizerdiep of in de rietkragen zitten rietgors, grasmus en een enkele rietzanger of sprinkhaanzanger. In de boomwallen zit één van mijn persoonlijke

favorieten: de geelgors. Andere, minder voorkomende vogels in dit gebied - en mede daardoor tevens favoriet - zijn de kleine bonte specht, staartmees, grauwe vliegenvanger en goudvink.

Afbeelding 8 Waterviolier. Foto: Jacob Poortstra

Inmiddels tel ik nu voor het derde jaar broedvogels en herken ik steeds beter de trends van vogels die komen en gaan. Nog elke keer vind ik het heerlijk om voordat de rest van de mensheid ontwaakt lekker op pad te gaan. Om de zon te zien opkomen en even in het moment te zijn met de natuur. Ook vind ik het gaaf om naast vogels ook reeën, hazen en soms zelfs een bever tegen te komen. Maar eerlijk is eerlijk, vanaf ongeveer eind mei is voor zonsopgang starten met de telling wel heul vroeg.

Brief aan Waterschap Noorderzijlvest aangaande ecologisch beheer van dijken, bermen en watergangen

Door Jaap van der Steen en Jacob Poortstra

bestuursleden

Van: Stichting Natuurbelang De Onlanden

Aan: Dagelijks Bestuur van Waterschap Noorderzijlvest en Algemeen Bestuur Waterschap Noorderzijlvest.

Groningen, 22 april 2026

Betreft: Pleidooi voor invoering door Waterschap Noorderzijlvest van ecologisch beheer van kades, bermen en watergangen volgens de methodes **Kleurkeur Groen** en **Kleurkeur Blauw**.

Afbeelding 9 Logo van Kleurkeur. Bron: De Vlinderstichting

Geacht Dagelijks Bestuur van Waterschap Noorderzijlvest,

Wij schrijven u met een dringend verzoek om het beheer van dijken, kades, bermen en watergangen binnen het beheersgebied van Waterschap Noorderzijlvest te transformeren naar **ecologisch beheer** volgens de methodes **Kleurkeur Groen** en **Kleurkeur Blauw**. Dit pleidooi is gebaseerd op ecologisch, maatschappelijk en wetenschappelijk onderbouwde overwegingen én concrete inzichten uit recente praktijk- en onderzoeksgegevens.

Bermen, groenstroken en watergangen maken een aanzienlijk deel uit van het Nederlandse landoppervlak. In een steeds intensiever gebruikte omgeving worden bermen en watergangen steeds belangrijker. Veel soorten planten en dieren vinden hier leefgebied. Bermen en watergangen hebben bovendien de functie van verbindingsbaan. Zeldzame planten en dieren kunnen in bermen voorkomen en ook voor bijen en andere insecten is het een belangrijk leefgebied. Zoals bekend nemen de populaties insecten sterk af.

Met name in uw werkgebied De Onlanden, waar de kades binnenkort verhoogd worden, is dit een uitgelezen kans om deze methode van ecologisch beheer in te voeren. De biodiversiteit in dit gebied wordt hiermee verder vergroot. Wij lichten ons verzoek hieronder nader toe.

Wat is Kleurkeur Groen en Kleurkeur Blauw?

Kleurkeur is een add-on keurmerk op Groenkeur dat staat voor goed ecologisch beheer van bermen, dijken, groenstroken en watergangen. Het is ontwikkeld door De Vlinderstichting in samenwerking met Stichting Groenkeur. Kleurkeur beschrijft criteria voor natuurinclusief beheer, gericht op behoud en herstel van flora en fauna — met name insecten en bestuivers — door slim en gefaseerd werken, en door het vermijden van intensieve technieken zoals klepelen. Bedrijven kunnen zich certificeren voor:

- [Kleurkeur Groen](#): ecologisch beheer van bermen, dijken en groenstroken.
- [Kleurkeur Blauw](#): ecologisch beheer van watergangen (tot circa 8 m breed).

U kunt de volledige informatie vinden bij de [Beoordelingsrichtlijn Kleurkeur](#).

Ecologisch beheer versus klassiek beheer: effect op insecten

Wetenschappelijk onderzoek en veldmetingen tonen aan dat ecologisch beheer met Kleurkeur significant positieve effecten heeft op insecten en bestuivers.

Op bijna 30 locaties onderzocht in Nederland blijkt dat bermen beheerd volgens Kleurkeur gemiddeld bijna twee keer zoveel bestuivers bevatten (~31 per transect) als bermen met regulier beheer (~16 per transect). Daarnaast is de soortenrijkdom 2,5 keer hoger bij ecologisch beheer¹.

Het positieve effect geldt voor belangrijke insectengroepen zoals zweefvliegen, wilde bijen en dagvlinders. Conventionele methoden zoals klepelen worden in meerdere studies gelinkt aan dramatische dalingen in insectdiversiteit, omdat zij structuren, broedplaatsen en voedselbronnen voor insecten vernietigen. Ecologisch maaien en faseren vermindert dit verlies aanzienlijk².

Concreet betekent dit: meer insecten, meer bestuivers en een robuustere fauna langs beheerde infrastructuur — wat niet alleen ecologisch waardevol is, maar ook bijdraagt aan bredere natuurdoelen zoals bestuiving van landbouwgewassen en versterking van landschapsecologie.

Voordelen van ecologisch beheer met Kleurkeur

Door over te stappen naar Kleurkeur-gecertificeerd beheer kan het Waterschap Noorderzijvest de biodiversiteit in haar werkgebied substantieel verbeteren door gefaseerd beheer te voeren dat insecten, planten en andere soorten ruimte geeft om te floreren.

¹ U kunt [hier](#) de betreffende publicatie lezen in Vakblad Natuur, Bos en Landschap, maart 2025

² Bron: kennisnetwerk Ontwikkeling en Natuurkwaliteit: [Maaien tegen de klippen op](#), december 2024

Voorts bent u hiermee in staat inspanningen concreet te borgen via een gecertificeerde standaard die zowel opdrachtgever (Waterschap Noorderzijlvest) als opdrachtnemer (uitvoerende aannemer of eigen uitvoeringsorganisatie) duidelijke kwaliteitseisen biedt.

In een periode waarin steeds meer aandacht komt voor biodiversiteit in het beheer, zoals bijvoorbeeld ook geformuleerd in het jaarplan 2026³ van uw Waterschap kunt u door invoering van ecologisch beheer risico's op bestuurlijke en maatschappelijke kritiek verminderen.

Sterker nog, het Waterschap kan zelfs een voorbeeldrol gaan vervullen in het realiseren van waterveiligheid én natuurherstel als integraal doel van modern waterschapsbeheer.

Voorbeelden uit de praktijk

Steeds meer waterschappen, gemeenten en aannemers nemen Kleurkeur of ander ecologisch beheer op in hun beheertrajecten. Enige voorbeelden zijn:

De Heer land en water BV⁴ – een bedrijf dat zich als eerste pilotbedrijf in Nederland liet certificeren voor Kleurkeur en ecologisch bermbeheer uitvoert met nadruk op plaatselijke biodiversiteit. Ook gemeenten, waterschappen en netbeheerders zoals ProRail en TenneT hanteren de Kleurkeur-richtlijnen rond ecologisch berm- en waterbeheer⁵.

De ontwikkeling van Kleurkeur Blauw is zelfs mede tot stand gekomen in samenwerking met meerdere waterschappen en waterbeheerders, wat volgens ons aantoont dat de watersector klaar is om deze stap te zetten.

Wat wij graag zouden willen

Stichting Natuurbelang De Onlanden verzoekt het bestuur van Waterschap Noorderzijlvest om:

1. Ecologisch beheer standaard te maken in toekomstige beheerscontracten voor dijken, kades, bermen en watergangen;
2. Kleurkeur Groen en Blauw expliciet als beheernormen op te nemen in bestekken en aanbestedingen;
3. Monitoring en evaluatie te koppelen aan doelstellingen voor biodiversiteit (insectenrijkdom, bestuivers, etc.);
4. Stakeholders, aannemers en opdrachtnemers en/of eigen personeel actief te begeleiden in de transitie naar deze manier van beheer.

³ Bron: [Jaarplan Waterschap Noorderzijlvest 2026](#), november 2025

⁴ [De Heer land en water verbetert biodiversiteit - De Heer land en water](#)

⁵ [Stad en Groen](#), 17 april 2025

Met deze maatregelen kan Waterschap Noorderzijlvest een voortrekkersrol vervullen in het realiseren van ecologische meerwaarde binnen waterveiligheidsbeheer, passend bij maatschappelijke verwachtingen en ecologische urgenties.

Wij verzoeken u deze brief tevens ter hand te stellen aan het Algemeen Bestuur van Waterschap Noorderzijlvest.

Hoogachtend,
Bestuur van Stichting Natuurbelang De Onlanden

Namens deze:

Jaap van der Steen

Jacob Poortstra

Noorderland

Door Jaap van der Steen bestuurslid

Wij, als bestuursleden van Stichting Natuurbelang De Onlanden, letten natuurlijk goed op wat er zoal over De Onlanden gezegd en geschreven wordt.

Zo bestaat er een website www.noorderland.nl, deze website staat boordevol allerlei leuke informatie en activiteiten over en in de drie noordelijke provincies.

Regelmatig worden er suggesties gedaan voor wandelingen in verschillende natuurgebieden. Zo ook een wandeling in de Onlanden. Wie schetst echter onze verbazing dat er bij de beschrijving van de wandeling reclame gemaakt werd voor het aantrekken van laarzen en het struinen dwars door het gebied.

Natuurlijk, rondom de uitkijktoren van De Onlanden, dicht bij de stad Groningen, kan het in de weekenden druk zijn. Maar wie de moeite neemt om de gemarkeerde wandelpaden te verlaten en de drassige hooilanden in trekt, vindt al snel een stille wereld van riet en water. In de vroege ochtend hangt hier een mysterieuze mist over het water en ben je de enige getuige van de ontwakende natuur. Zorg wel voor waterdichte laarzen; de eenzaamheid komt hier wel met een prijs: natte voeten!

Afbeelding 10 Het gewraakte fragment.

Dit vonden wij een uitermate slecht idee, sowieso in het algemeen en in het broedseizoen in het bijzonder.

Overigens is het ook nog eens verboden om buiten de paden te gaan.

Wij zijn als stichting direct in de pen geklommen en hebben bezwaar gemaakt tegen de beschrijving van de wandeling.

Al vrij vlot kwam er een antwoord, dat luidde simpel en duidelijk: u hebt gelijk.

Dat wisten wij natuurlijk al, maar het is altijd leuk om dat door derden nog eens bevestigd te zien. In het tweede deel van het antwoord werd gemeld dat de tekst inmiddels aangepast is. Dat klopt en dus kunnen wij nu deze wandeling en natuurlijk ook de andere wandelingen van www.noorderland.nl van harte aanbevelen.

Webcambeelden

Door Michel Wijnhold

bestuurslid en beheerder van onze sociale media

In de vorige nieuwsbrief lieten we al een aantal leuke webcambeelden zien. Maar er zijn er nog meer. Onderstaande opnames zijn ook zijn weer gemaakt door *Jochem Duijts* en *Douwe Klijnstra*. We delen ze weer graag met u.

Houtsnippen zijn typische wintergasten in De Onlanden. Als het ergens noordelijker of oostelijker van ons land zo koud wordt dat ze met hun snavels niet meer de grond in kunnen om te foerageren, dan gaan ze zwerven op zoek naar plekken waar ze nog wel wormen kunnen zoeken. Zo ook dit exemplaar.

<https://youtu.be/ftIkCMdqJRM>

Op deze camera zijn ook vaak vogels te zien zoals deze Roerdomp, Watersnip en Bosuil.

<https://youtu.be/XzO1FQpNuL4>

Uit de vorige zomer nog: deze IJsvogel lijkt wel een Kolibrie, zo mooi als die helikoptert. Maar welke onverlaat gooit daar een blikje neer!

<https://youtu.be/7jCG-BtgAjE>

Inspiratie voor de Schone Schil.

Door Jacob Poortstra

bestuurslid

In onze statuten hebben we het doel van onze stichting vastgelegd, namelijk: Het behartigen van het natuurbelang van het natte veengebied gelegen tussen het Drents zandplateau en de Groninger zeeklei, genoemd De Onlanden. We richten onze activiteiten dus op de Onlanden zélf.

Maar de Onlanden kent ook een wisselwerking met haar omgeving. We hebben dat de Schil genoemd. En we zouden graag zien dat het een Schone Schil wordt. Denk aan de toevoer van met meststoffen verrijkt water uit de bovenlopen van Eelderdiep en Peizerdiep. Denk ook aan onze leefomgeving, met thema's als natuur in je eigen omgeving en voedseltransitie.

Binnen het bebouwde gebied van de Schone Schil is veel winst te halen door water en natuur de eigen leefomgeving in te trekken. Hierdoor raken we meer verbonden met waar we wonen. Dat helpt ons gezond te blijven, zowel mentaal als fysiek. Te denken valt aan groene schoolpleinen en groene speeltuinen en aan het aanleggen van gezamenlijke moestuinen.

Wij delen met u graag twee initiatieven die elders tot stand kwamen en die als voorbeeld kunnen dienen voor uw eigen leefomgeving en hopelijk om er zelf mee aan de slag te gaan.

[Nature Today | Naar een hogere ecologische kwaliteit in de stad: de criteria voor ecologisch waardevol en biodivers groen](#)

[Nature Today | Bomen in stad en dorp: nóg belangrijker dan we al dachten](#)

Colofon

©Stichting Natuurbelang De Onlanden

Artikelen uit deze nieuwsbrief mogen vrij worden gebruikt onder vermelding van de naam van de stichting en de auteur van het artikel.

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat u zich geabonneerd hebt op de nieuwsbrief van de Stichting Natuurbelang De Onlanden. Met vragen kunt u contact opnemen via info@deonlanden.nl

Wilt u het werk van onze stichting steunen? Meldt u dan aan als Onlander.

Vanaf 10 euro per jaar bent u al donateur.

Hoofdredactie: Jacob Poortstra

Eindredactie: Leo Stockmann